

Ni planine brez doline.

Tako je zdihnil iz doline svojih solzá „Učiteljski Tovarš“ v prvem listu svojega tretjega tečaja, pred ko ne — iz lastne britke skušnje. Ali ni čudo. Sej se učiteljem samim ne godí kej dobro, kako se će bolje goditi učiteljskemu tovaršu? — Že mi vidimo in skusimo marsikaj britkega — mi, ki smo na mestu; kako bi ne vidil in ne skusil ti, ki hodiš sem ter tje po svetu, — hodiš tolikrat vkreber, tolikrat navdol, in ne prazen, ampak s tovorom, in s kacim! — Sedanji čas, čas hitrega olikovanja in urnega napredovanja, kedar gre vse le v naglici in po železnici, sploh ni kej prijazen tovarnikom, kako će biti tebi? Pa, sej nisi tovarnik, sej ne tovariš, ampak si tovarš, po nekterih tovariš ali celó tovaruš (kake rojenice so pač bile pri tvojem začetji, da so ti tako ime prisodile?), in tovar, to je roba, blago. Ti torej tovariš ali si tovarš, tovar nosiš, robo, razno robo iz raznih tovarnic. V ktere tovarne si doslej zahajal, sicer ne vem na tanko. Da ljubljanska sladkornica stoji, je sploh znano. Zdi se mi pa tudi, da nam iz slavne idrijske tovarne nikoli nisi prinesel živega srebra ali vsaj cinobra. Tako ni prav. Hodi le pridno sem ter tje po slovenskih in bližnjih slovanskih tovarnah, zdaj v to, zdaj v uno, in donašaj nam različne robe, robe take, ktera se res imenovati sme blago.

Sejm za tvoje blago je vsaj večidel le med učenci in učenci, in ti — skorej bi rekel — presneti tovarš, ne da bi iskal gospodom učnikom vkrasti se v serce, še le vedno razkazuješ njih težavne dolžnosti, in grajaš njih djanje in nehanje in časih celó glasno! Ali se je po tem mar čuditi, da nekteri, zlasti kar je preomikanih, ne marajo kej za te? In ti, res tovarski „Tovarš“! ne da bi skušal učencem se prikupiti, še le vseskozi jim naloge tovariš in tovariš, da si jim velikrat velika nadloga. Bodi pametin in poslušaj moj svet: „Imej kačjo razumnost pa golobjo krotkost“. Ti praviš: „Ni planine brez doline“ t. j. Ni učiteljev brez učencev; jest pa tudi pravim: „Ni doline brez planine“ t. j. „Ni učencev brez učiteljev“. Bodi pametin in strezi obema. Pa ne, da bi me napak razumel; ne — da bi imel kačjo razumnost le do učiteljev, golobjo krotkost pa le do učencev; temuč oboje imej do obeh, in objemali te bodo, kakor pravi Hrovat naš

brat — o b i e r u č k e t. j. : z obemarokama — učitelji in učenci. To ti svetuje in voši iz doline svojega serca Milko.

Koliko moči do mladosti ima zgodnje soznanje lepoznanstva, in kakšne dolžnosti izvirajo iz tega za odgojitelja in jezikoslovnega učenika.

(Dalje.)

Kakor branje koristno pripomore, da izrazujemo svoje misli pismeno in ustmeno, ravno tako je pa tudi zelo pospešno za pravopisje. Za pravopisje je vaja prva in poglobitna reč. S tim da mnogo beremo, si vtisnemo prave podobe besed in se jih naučimo prav pisati. Ženske se zelo rade pregrešé zoper pravopisje, ker se premalo vadijo; ktere pa veliko romanov beró, pa večidel pravilnejše pišejo. Tako je sploh. Branje tedaj koristi mladosti, da se ložeje in brez navadnih vodil nauči pravopisja.

Tudi je mogoče, da branje lepoznanjskih spisov mladosti tudi drugače koristi. Sicer te koristi niso tako splošne, kakor ravno popred naštete, ampak se ravnajo po osebnosti, t. j. takšne ljudi, ki imajo takšne dušne zmožnosti, doletijo te koristi.

Dandanašnji svet tirja, da človek od vsake reči vé kaj povedati. Obrajtan je tisti, ki zna povesti prav živo in iskreno pripovedovati. To pa zgovoren bedak bolje zna, kakor človek, ki premišluje. V romanih je pa od vsake reči nekaj. Tam je zgodovina, tu zemljopisje, tam zopet modroslovje; in ne more drugače biti, nekaj že ostane.

V romanih je zgodovina. Ali večidel pri vseh romanih je zgodovina le zavoljo romana, in pisatelj zgodovinsko resnico po svoje preobrača, prenareja in pači, kakor se mu ravno prileže; zgodovinske osebe so potem vse drugačne, kakor je resnično; čuda, da se mertvi po grobeh ne vzdigujejo.

Naj bo že kakor hoče, zgodovinski roman je silno mikaven, ker izmišljeno reč s plajšem resnice pogerne, in zato ga tudi tako radi beró. Pa tudi do mladosti ima veliko moči; marsikteri zavoljo tega veselje do zgodovine dobi, ker živa podoba se serca mladih ljudi veliko bolj prime, kakor časoslovski odlomki, v kterih je prvi nauk. Ravno tako je z romani, v